

ТЕМА: Органи розмноження самок

Мета: Розкрити роль органів розмноження самок у відтворювальній здатності тварин.

План

1. Будова яєчників і яйцепроводів.
2. Будова матки, піхви, сечостатевого переддвер'я, зовнішніх статевих органів.

1. Будова яєчників і яйцепроводів.

До статевих органів самок належать:

- ✓ **жіночі-статеві залози** — яєчники, в яких утворюються жіночі статеві клітини (яйцеклітини) і жіночі статеві гормони;
- ✓ **яйцепроводи** (маточні труби), де відбувається запліднення яйцеклітини сперматозооном;
- ✓ **матка**, де розвиваються зародок і плід;
- ✓ **піхва і сечостатеве переддвер'я** — органи парування і виведення сформованого плода назовні;
- ✓ **зовнішні статеві органи** (статеві щілини зі статевими губами і клітор).

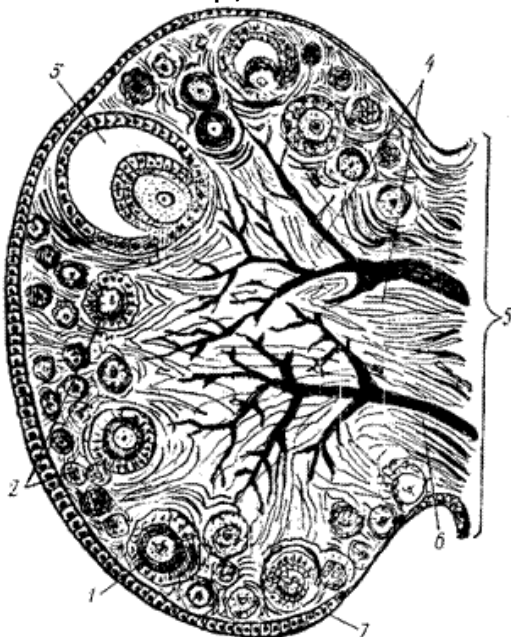

Рис. 105. Схема розрізу яєчника: 1 — зачатковий епітелій; 2 — фолікулярна зона; 3 — граафів пухирець; 4 — судинна зона; 5 — ворота яєчника; 6 — судини; 7 — край переходу зачаткового епітелію у перитонеальний

Яєчники парні паренхіматозні органи, які лежать у поперековій ділянці черевної порожнини позаду нирок і підвішені на брижі.

На розрізі яєчника видно два шари:

зовнішній — корковий, або фолікулярний,

внутрішній — мозковий, або судинний.

У корковому шарі яєчника знаходяться фолікули на різних стадіях розвитку.

У фолікулах відбувається овогенез — процес утворення і розвитку яйцеклітин. Дозрілі фолікули називаються граафовими пухирцями.

Якщо яйцеклітина, що вийшла з фолікула, була запліднена сперматозооном, то утворене жовте тіло збільшується у розмірі і зберігається протягом усього періоду вагітності, і його називають жовтим тілом вагітності. Якщо яйцеклітина не була запліднена і вагітність не настала, то жовте тіло швидко (за 10—14 днів) розсмоктується і на місці його залишається рубець.

Оогенез, або овогенез, починається в фолікулах яєчника і закінчується в яйцепроводах.

Розрізняють три стадії овогенезу:

- ✓ розмноження,
- ✓ росту,
- ✓ дозрівання.

Яйцеклітина савців овальної форми і не здатна до самостійного руху. Серед половинного набору хромосом в ядрі яйцеклітини містяться тільки Х-статеві хромосоми. На відміну від сперматозоона в цитоплазмі яйцеклітини містяться поживні речовини, що називаються жовтком, який потім використовується при розвитку зародка.

Яйцепроводи — тонкі довгі звивисті трубки, що знаходяться в яйцепровідній складці.

Стінка яйцепроводу складається з трьох оболонок:

- ✓ слизової — внутрішньої,
- ✓ м'язової — середньої
- ✓ серозної — зовнішньої.

2. Будова матки, піхви, сечостатевого передвер'я, зовнішніх статевих органів.

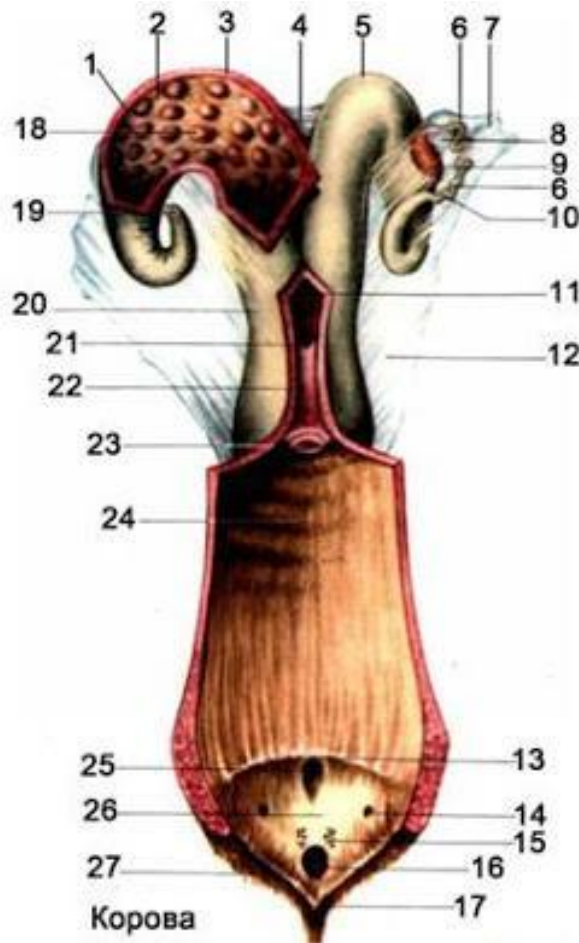
Матка — порожнистий орган, в якому розвивається зародок і плід. Розрізняють чотири типи маток: подвійна—у гризунів, слона; двороздільна — у деяких гризунів; дворога — у жуйних, кобил, свиней, сук, в ній розрізняють два роги, тіло і шийку; проста — у приматів, у ній рогів немає.

Стінка матки також побудована з трьох оболонок: слизової, м'язової і серозної. Слизова оболонка — ендометрій вкрита одношаровим призматичним миготливим епітелієм і має численні маткові трубчасті залози, секрет яких є поживним матеріалом на початкових стадіях розвитку зародка.

Піхва — порожнина мішкоподібної форми, що розміщена в тазовій порожнині під прямою кишкою. Стінка її складається із слизової, м'язової і адвентиціальної оболонок.

Переддвер'я піхви є продовженням піхви. Назовні переддвер'я піхви відкривається статевою щілиною, що лежить вентрально від заднього проходу.

Зовнішні статеві органи самки складаються з двох статевих губ, які являють собою складки шкіри і утворюють статеву щілину.

Статеві органи корови 1 – м'язова оболонка, 2 – слизова оболонка; 3 – лівий ріг матки; 4 – міжрогова зв'язка; 5 – правий ріг матки; 6 – яйцепровід; 7 – брижа яєчника; 8 – воронка яєчника; 9 – яєчник; 10 – зв'язка яєчника; 11 – перегородка тіла матки; 12 – широка маткова зв'язка; 13 – поперечна складка слизової оболонки між піхвою і сечостатевим переддвер'ям; 14 – отвори вентральних залоз присінку; 15 – отвори дорзальних залоз присінку; 16 – клітор; 17 – вентральна спайка статевих губ; 18 – маткові карбункули; 19 – матковий отвір яйцепроводу; 20 – тіло матки; 21 – внутрішній отвір матки; 22 – шийка матки (у свині канал шийки має розріз); 23 – канал шийки матки; 24 – піхва; 25 – отвір сечовивідного каналу; 26 – присінок; 27 – статеві губи;

Питання для самоперевірки:

1. Назвіть статеві органи самок.
2. З чого побудовані яєчники?
3. Що називають овуляцією?
4. Що собою являють яйцепроводи?
5. Назвіть типи маток у самок с.г. тварин.
6. З яких оболонок складаються стінки матки?
7. Які органи належать до зовнішніх статевих органів самок?

Завдання для самостійної роботи

В.І. Бойко Анатомія і фізіологія с.г. тварин ст.248-258